

Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ennaltaehkäisy ja puuttuminen

Ennaltaehkäisy		
Yhteisöllisyys ja hyvinvointi - Aikuiset kohtaavat kaikki koulun oppilaat (esim. tervehtien) ja kysyvät säännöllisesti kahden kesken oppilaidensa kuulumisia. - Aikuiset mallintavat hyvää vuorovaikutusta. - Oppilaita ryhmytetään kaikissa aineissa (opettajan tekemä istuma- järjestys/ryhmät/joukkueet) koko vuoden. - Oppilaat tutustuvat henkilökuntaan ja oppilaisiin myös oman luokan ulkopuolella (esim. kummit, MOK) - Oppilaat laativat oman ryhmän säännöt lukuvuosittain.	Tiedot ja taidot - Toimintamalli käydään läpi oppilaiden/huoltajien kanssa. - Luokkien ilmapiiriä seurataan ja kartoitetaan (esim. opo ja kuraattorin kyselyt) - Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitoja opetetaan arjen tilanteissa ja erillisillä oppitunneilla. - Oppilaille opetetaan itsesäätelytaitoja, toivottua käytöstä ja riitojen ratkaisemista.	Turvallisuus - Jokaisella aikuisella on vastuu puuttua epäasialliseen puheeseen tai käytökseen. Aikuisen puuttumattomuus viestii oppilaalle hänen toimintansa olevan hyväksyttävää. - Varmistetaan, että paikalla on aina riittävästi aikuisia. Hetket ilman aikuisia ovat otollisia kiusaamiselle. - Aikuiset käyttävät aikaa oppilaisiin tutustumiseen. - Aikuiset havainnoivat kiusaamista, syrjintää, häirintää ja väkivaltaa ja rohkaisevat oppilaita kertomaan niistä.
Puuttuminen, seuranta ja jälkihoito		
- Kiusaaminen on toistuvaa, tahallista toisen henkistä tai fyysistä vahingoittamista, vallan väärinkäyttöä ja ryhmäilmiö. Kiusatuksi tulleen on vaikea puolustautua. - Kun oppilas tai huoltaja kertoo kiusaamisesta, se otetaan aina vakavasti. Kiusaamistilannetta käsitellään sensitiivisesti kiusatuksi joutuneen toiveita kuunnellen. - Koulussa tai koulumatkalla tapahtuvasta kiusaamisesta, syrjinnästä, häirinnästä tai väkivallasta on ilmoitettava osapuolten huoltajille (PL 29§). Huoltajille voidaan kertoa tapahtuma, osapuolten nimet. Koulussa tapahtuneiden tilanteiden käsittelyä jatketaan yhteistyössä huoltajien kanssa. - Koulussa tapahtuva somekiusaaminen selvitetään koulussa, kuten muukin kiusaaminen. Koululaajan ulkopuolisesta somekiusaamisesta ilmoitetaan huoltajille. - Kiusaaminen voi täyttää rikoksen tunnusmerkit (esim. kunnianloukkaus, yksityisyyden suojan loukkaus, näpistys, pahoinpitely, uhkaus, vahingonteko, seksuaalinen ahdistelu).		
Yksittäinen riita tai epäasiallinen käytös tasaväkisten oppilaiden välillä	Jatkuvat riitatilanteet tasaväkisten oppilaiden välillä tai kiusaaminen (ks. määritelmä ylempää), syrjintä, häirintä	Edelleen jatkuva kiusaaminen, syrjintä tai häirintä tai psyykkinen ja fyysinen väkivalta
-- On tärkeää selvittää pienet riidat heti → voivat johtaa kiusaamiseen. - Aikuinen, joka havaitsee tilanteen, puuttuu heti ja lopettaa toiminnan. - Tieto huoltajalle, luokanvalvojalle/-opettajalle ja merkintä Wilmaan. - Tarvittaessa seuranta-aika. - Tarvittaessa lisätään yhteisöllistä opiskeluhoitoa ryhmälle, opetetaan itsesäätelytaitoja tai ohjataan osapuolet opiskeluhoitoon palveluihin. - Lisäksi voidaan käyttää koulun muita kurinpitokeinoja, kuten KAKE-keskustelu.	- Osapuolten kanssa selvitetään tapahtunutta mahdollisemman pian. - Selvittelyyn tulee mukaan koulun KiVa-tiimin opettaja. - Selvittelystä laaditaan muistio ja keskustelu kirjataan Wilmaan tiedoksi (tuntimerkintä "KiVa-keskustelu). - Tapahtunutta käsitellään yhteistyössä osapuolten huoltajien kanssa. - Kiusatuksi joutuneen/hänen huoltajansa toivoessa pidetään oppilaiden ja/tai huoltajien yhteistapaaminen. - Oppilaille pidetään omat seurantalaverit viikon välein, kunnes tilanne selkeästi ohi. Huoltajia tiedotetaan tästä. - Osapuolet ohjataan opiskeluhoitoon palveluihin ja/tai tehostetaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa ryhmän kanssa. - Käytetään koulun kurinpitokeinoja. - Tietoa henkilökunnalle kiusatuksi joutuneen toiveita kuunnellen. - Tarvittaessa konsultoidaan perhesosiaalityötä/tehdään huoltajan kanssa yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi. - Tarvittaessa tehdään sovittelualoite Lapin sovittelutoimistoon.	- Osapuolten kanssa selvitetään tapahtunutta erikseen. - Selvittelyä jatkaa KiVa-tiimin opettaja ja asiaa hoitanut luokanvalvoja/-opettaja). - Järjestetään osapuolille omat monialaisen asiantuntijaryhmän palaverit, suunnitellaan tuki oppilaille. - Kiusatuksi joutuneelle nimetään turva-aikuinen, joka vastaa seurannasta ja koulupäivän turvaamistoimista sekä sovitusti henkilökunnalle tiedottamisesta. - Käytetään koulun kurinpito- ja turvaamistoimia. - Tarvittaessa tilanteen havainnut aikuinen tekee sovittelualoiteen Lapin sovittelutoimistoon tai ilmoituksen poliisille (ks. lastensuojelulaki 25§, Lapin poliisin toimintamalli). - Tarvittaessa tehdään yhdessä huoltajan kanssa yhteydenotto sosiaalihuollon tuen tarpeen arvioimiseksi tai lastensuojeluilmoitus (väkivaltatilanteissa aina).
Riita- tai kiusaamistilanteiden lopettamiseksi puretaan ryhmäilmiötä ja hierarkioita (esim. uudelleen ryhmytys, ryhmän säännöt). Lisätään vuorovaikutustaitojen ja empatian opetusta. Opetetaan oppilaita tunnistamaan oma roolinsa tilanteessa ja toimimaan turvallisella tavalla kiusatuksi joutuneen tukena. Osapuolena olleen oppilaan on tärkeä voida puhua kokemuksistaan. Oppilas voidaan ohjata kasvatus- ja perheneuvontaan (ks. Laphan palvelupolku), Selviytyjät-etävertaisryhmä (MLL), Rikosuhripäivystys, Ankkuritoiminta)		